

Adina

Ještě dýchám

13. 10. 1941, pondělí

Milý deníčku,

tak už jsem konečně doma! Podle statistik opět o něco vzdělanější a světaznalejší!

Paní učitelka Málková je pořád nemocná a nás teď v biologii zastupuje ta děsná Sýčková. Já vím, že se o učitelích nemá mluvit špatně, ale ona je vážně příšerná! Myslí si, že jsme schopni se ze dne na den naučit popis deseti rostlin zpaměti! Už zase zkoušela Leu. Lee biologie vůbec nejde a paní učitelka Málková ji nějak netrápí, protože je o ní všeobecně známo, že je vynikající v jazycích. Vždyť ve svých patnácti umí plynule německy, francouzsky a italsky! Ale pro Sýčkovou to vůbec nic neznamena, a tak ji neustále vyvolává a tu chvíli, kdy jí píše pětku, si užívá každým coulem. Nechápu, proč nevyzkouší Evu! Každou hodinu vyrušuje a nedává pozor a obecně...je tak protivná! Copak tolik záleží na tom, že se narodila bohatým rodičům a Lea obyčejným Pražanům? Nebo je tak důležité, že její táta pracuje v Německu jako diplomat a Lein jako prodavač? Musím se jít učit rostliny, ano, už zase. Mysli na mě a modli se, ať z toho nezezelenám! A malá rada na závěr: Nermaluj sýčka na zed'

Tvoje Adina

14. 10. 1941, úterý

Pane jo, odteď věřím na zázraky!

Dneska jsme měli psát test z biologie, ale Sýčková nebyla ve škole! A teď se drž! Ona se vdávala! Opravdu nevím, proč si teď Češky tolik berou Němce, ale co už vůbec nechápu, je, proč si někdo bere Sýčkovou! Pro mě (a pro Tebe určitě taky) je důležitější to, že jsme měli místo Sýčkové Hašíka! Co může být lepší než hodina literatury navíc a k tomu s panem učitelem Hašíkem! Víš, že vždycky sedím a poslouchám ho jako samotného Boha. Ne, že by tomu dnes bylo jinak, i když vlastně bylo. Dnes jsem se neopovažovala ani pohnout, ani se nadechnout více, než bylo nezbytně nutné. Stál tam, opřený o katedru, s hustými hnědými vlasy, s hnědýma očima zrcadlicíma moudrost, s upřímným a milým obličejem a v té úžasné modrobílé kostkované košili s knoflíčky. Asi si říkáš, jestli to mám v hlavě v pořádku. Moje odpověď zní ano. Jen nejsem jako ostatní holky. Ne, že bych měla ve třídě škaredé kluky. Pro mě jen nejsou ničím zajímaví. Zato Hašík ano. Nevím, čím to je, ale dnešní hodina byla jako ten nejhezčí oživlý sen. Nic se nemůže vyrovnat Hašíkovi povídajícimu o národním obrození. Mluvil, jako by ho celé prožil minutu po minutě. Bylo to tak zajímavé! Představ si tu atmosféru! Všechno to začíná pár vlastenci a nikdo nevěří v jejich sebemenší úspěch. Snaží se psát knihy a tvořit všelijaké hry spojené s mateřským jazykem. Postupně zaujímají lid, až je nakonec vlastencem prakticky každý, koho potkáš na ulici. Dala bych nevím co, kdybych mohla prožít tu atmosféru na vlastní kůži! Být součástí tak významného okamžiku, když poprvé zazněla nynější hymna! Musím se Ti svěřit s ještě jednou starostí. Pan učitel Hašík je ostatně jako každý češtinář velmi empatický a vnímavý člověk. Celou dnešní hodinu jako by

Tereza Faltusová

„NEučil,“ ale jako by nám sděloval nějaké poselství. Ke konci hodiny také viditelně zesmutněl.

Nežijeme zrovna v pěkné době, ty věci, které se dějí, ti vojáci, kteří umírají...Mám však dojem, že se kolem dějí ještě větší hrůzy než jen ty, které ke každé válce patří.

PS: Lea nebyla ve škole. Je to celkem pochopitelné, protože jsme měli psát biologii se Sýčkovou. Jen nevím, proč mi neotevřela, když jsem na ni zvonila. Snad se na mě nějak nezlobí...chtěla jsem jí jen donést úkoly. Asi má strach z těch vojáků. Dnes je jich tu hodně.

Adina

20. 10. 1941, pondělí

Milý deníčku,

už od probuzení cítím ve vzduchu jakési napětí.

Stala se taková věc. Ráno jsem jako obvykle vstala, upravila se, dala pusu rodičům a šla jsem do školy. U vchodu stáli dva vojáci a chtěli, abych jim ukázala své doklady. Prohlédli si je a poslali mě domů se slovy, že do školy nesmím. Co jsem měla dělat? Celá zmatená jsem se vrátila domů a pověděla rodičům (ještě nestihli odejít do práce, byla jsem doma za osm minut), co se stalo. Neumím popsat výrazy jejich obličejů, když mě vyslechli. Nic mi na to ale neřekli, akorát jsem musela jet s rodiči do práce. Celý den pomáhat v obchodě, to je teda něco! Zavírají se mi oči...

Sladké sny, Adina

27. 10. 1941, pondělí

Deníčku!

To je taková nuda! Už týden jsem nebyla ve škole. Co se to jen děje?!

Tvá znuděná Adina

2. 11. 1941, neděle

Milý deníčku,

dnes mám pro Tebe dost smíšené zprávy. Převažují ty zlé, ale je mezi nimi i jedna skvělá.

Snažila jsem se být trpělivá, abych nepřidělávala mámě starosti, protože poslední dobou je už tak dost smutná, ale už jsem to prostě děle nevydržela a zeptala se jí, proč nemůžu chodit do školy. „Divím se, že ses vydržela nezeptat tak dlouho,“ odpověděla. Potom se hluboce nadechla a pokračovala: „Víš, miláčku, že je válka...“ „Jenom proto?!“ skočila jsem jí naštvaně do řeči. „Já s ní přece nemám nic společného! Chci normálně žít! A vůbec, proč vidím Evu, Michala nebo Mirku denně s aktovkou na zádech? Oni chodí do školy normálně dál! A neříkej mi, že oni nevědí o válce!“ Máma na mě nešťastně pohlédla a pak vyslovila

Tereza Faltusová

něco, co jsem si už nějakou chvíli myslela, ale co mi přece jen vyrazilo dech. „Oni nejsou Židé, Niny (tak mi říkají). „Takže je to pravda,“ vydechla jsem sedajíc na židli. „Co je pravda?“ zeptala se nejistě máma. „No, jednoho dne k nám přijdou vojáci a my se budeme muset přestěhovat.“ (Slyšela jsem, že Němci stěhují Židy do jakéhosi společného města. Nejdříve mi to připadalo fajn, myslela jsem, že nám budují něco jako židovský stát, ale čím déle se mi ta myšlenka usazovala v hlavě, tím víc mi na tom něco nehrálo. Svou pochybovačnost jsem přičítala tomu náhlému překvapení a nijak se s ní dál nezabývala.) „Ano, ano, máš pravdu,“ zněla odpověď s poněkud přehnaným nadšením (jako že mám samozřejmě pravdu a že je to přesně, jak říkám, ale dokázala mi tím pravý opak). Potom jsme změnily téma.

V šest hodin večer se ozval zvonek. Šla jsem otevřít tátovi. Ale místo něj stál ve dveřích pan učitel Hašík! (Co tu proboha dělá, vždyť je zákaz vycházení a navíc už je tma!) On tu však stál jako by se nic nedělo a díval se na mě těma chytrýma hnědýma očima, usmál se a promluvil tím krásným silným hlasem: „Dobrý večer, slečno Kleislová. Jsou prosím doma Vaši rodiče?“ „Maminka,“ špitla jsem polohlase a uvedla ho do kuchyně. Potom mě máma i přes všechno mé prošení poslala do pokojíčku.

Už tam spolu mluví hodinu. Znepokojuje mě, že táta ještě není doma, ale když máma místo něj uviděla ve dveřích pana Hašíka, tvářila se, jako by ji vůbec nepřekvapovalo, že to není on. Poslední dobou se k sobě chovají dost s odstupem, skoro se spolu nebaví. Něco mi pořád uniká. Máma mě volá dolů! Pak Ti všechno napíšu!

PS: Už vím, proč není Lea doma...poslala mi dopis – odstěhovali se ke známým do Švýcarska. Ach jo...

Adina

3. 11. 1941, pondělí

Tak si to představ!

Zase budu chodit do školy! Ale je to dost složité, tak poslouchej, ať to pochopíš!

Pan učitel Hašík o tom včera mluvil s mámou, potřeboval její souhlas. Škola, do které teď budu chodit, je totiž tzv. „černá škola...“, prostě škola načerno. Bude do ní chodit jen pár židovských dětí mého věku a vyučování začne už o půl sedmé ráno a bude trvat podle okolností. Válka je všude. Ale přestože zavřeli i naši malou venkovskou školu, přece jen Němce tolik nezajímají odlehlé vesnice jako velká města. Pro Židy je teď nezákonné jakékoli vzdělávání, vlastně pro nás není zákonné nic. I přesto se pan učitel Hašík, můj hrdina, nebojí učit. Obecně to nejnebezpečnější bude do „školy“ nepozorovaně dojít. Leží na kraji vesnice, v malém dřevěném domečku, v domečku pana Hašíka. Určitě se divíš, proč chce tolik riskovat. Odpověď je jednoduchá. Je Žid a stejně jako jsem kvůli svému původu já přišla o školu, on přišel o místo. Nemá vlastní rodinu, tou jsme pro něj my, jeho žáci. Miluje svou práci a jak vtipně poznamenal, nenechá naše chytré šešulky kvůli nějakému zakrslému kníráči hloupnout. Zítra začínáme!

PS: Táta přišel až kolem půlnoci, bez jediného slova vysvětlení, já i máma jsme už sice spaly, ale obě ne příliš tvrdě na to, aby nás nezbudilo zavržení dveří. Máma se zase tváří jakoby nic a táta zcela lhostejně. Co mám tajit?

Tereza Faltusová

7. 11. 1941, pátek

Milý deníčku,

nová škola je skvělá! Chodí nás do ní jen pět a pan Hašik nám teď říká tolik zajímavého! Učíme se samé pěkné básně a písničky. Věděl jsi, že umí hrát na housle? Má doma tolik knih! Včera nám ukazoval obrovskou knihu se všemi zajímavými místy světa. Tolik se chci podívat do Paříže! Dnes nám pro změnu četl Tylovy pohádky a hry. Řekneš si, že už jsem na takové knížky velká. Ale je to přesně naopak! On toho ví tolik! A všechno nás to učí (navíc neuvěřitelné je, že za to nic nechce, ale stejně mu vždycky každý doneseme aspoň nějaké jídlo, kterého teď zrovna moc není).

S tátovými pozdními příchody se nic nezměnilo.

Tvoje Adina

10. 11. 1941, pondělí

To není možné!

Normálně jsem se vracela ze školy a přišla domů. Hned v předsíni však slyším, že něco není v pořádku. Mého příchodu si nikdo nevšiml, a tak jsem využila své tajné pozice a poslouchala. „Myslíš si, že nic nevím?!“ pravila našťavaně máma. „Už tě tu nechci! Myslíš, že nic nepoznám?! Proboha, vždyť i Niny si toho musela všimnout! To jsi vážně tak naivní?!“ pokračovala. „Nemusíš tak ječet,“ řekl na to táta. „Že nemám ječet? No to snad nemyslíš vážně! Připadá ti normální spát s jinou ženskou a chodit domů po půlnoci?! Ty tvoje pohádky o jednání v obchodě...! Chtěla jsem to nechat být a vyřešit si to s tebou, až skončí válka, ale když jsem ji dnes viděla (ano, vím, kdo je ta šťastná)... „Mám si snad myslet, že se přejídá, a proto tloustne! Jdi pryč hned teď a dělej si, co chceš, ale, nebesa, když už ti nezáleží na mně, tak aspoň kvůli své dceři...Přestaň sem chodit! Vždyť nás kvůli tobě zastřelí všechny!“

Nebyla jsem s to ceknout, ale oba se naráz otočili a podívali se na mě. Táta vstal a odešel do ložnice. Za deset minut byl se sbaleným kufrem připraven k odchodu. S mámou se nerozloučil, ale mě políbil na tvář, dlouze se na mě zadíval a odešel. Zvláštní na tom celém je, že ani máma, ani já nejsme z jeho odchodu smutné. Aspoň s ní teď můžu spát v té velké posteli.

Niny

5. 12. 1941, pátek

Milý deníčku,

omlouvám se, že jsem ti tak dlouho nenapsala, ale hned Ti vše vysvětlím.

Tereza Faltusová

V úterý jsem byla naposledy ve škole. To odpoledne, kdy jsem se vrátila domů, přijela do vesnice aspoň stovka ozbrojených SS. Ještě večer jsme obdrželi zprávu od pana Hašíka, v němž nás s nejhlubšími poklonami a prosbami prosil, jestli by se na chvíli nemohl nastěhovat k nám. Už je u nás třetím dnem. To zdoluhavé (navíc nenápadné) stěhování nám dalo pořádně zabrat. Ted' už tu máme všechno důležité v naprostém bezpečí. Knihy, housle a i samotného pana Hašíka. Zajímavé je, že i když je ted' pro nás jako známý, chová se stále stejně decentně. Včera mě přistihl, jak si prohlížím jeho knihovnu. Zrovna když jsem vytahovala jednu z knih, uslyšela jsem: „To je Tylovo Jiříkovo vidění?“ zeptal se s úsměvem. „A-ano, pane, totiž...promiňte, já...“ „Já se přece vůbec nezlobím, dítě.“ A potom se pustil do výkladu o knize, a kdykoli jsem ho doplnila, zableskla mu v očích jiskra.

Až budu velká a chytrá, napíšu o něm román!

Budoucí spisovatelka Adina

9. 12. 1941, úterý

Milý deníčku,

možná je to způsobeno mou bujnou fantazií, ale proč mám pocit, že si máma s panem Hašíkem nějak dobře rozumí. Snad se nepletu, výborně se k sobě hodí. Vždyť jsou jeden lepší než druhý!

Tajná agentka Niny

Do neznáma

Po pěti hodinách stání konečně vystupujeme z toho příšerného dřevěného vlaku, přelidněného k prasknutí. Nevím, co se to děje, ale nějak se mi to nelíbí. Je konec prosince, stmívá se a mrzne. Stojím schoulená k mámě opřené o pana Hašíka. Ve vzduchu se vznáší pořád ty stejné otázky. „Kde to jsme?“ „Proč tu jsme?“ „Kde budeme spát?“ „Co budeme jíst?“ „Kde jsou naše věci?“

Stojíme ve dvou dlouhých řadách. Rozdělují nás na muže a ženy. Nechápeme proč. Pan Hašík nás se smutným pohledem opouští. Ničemu nerozumíme. Ve škole jsem sice němčinu měla, ale zdaleka ji neovládám tak rychle, abych zjistila, o čem vojáci mluví. Vtom zavelela nějaká žena lámanou češtinou: „Ženy a dívky ke mně!“ Zavedla nás do místnosti připomínající sklep. A jedné po druhé nám na paži tetují nesmyslná čísla. Všechny jsme unavené a hladové, a tak je nám v podstatě jedno, že nás prohlédávají. Z malátnosti mě probouzí pohled na nabroušené nůžky, jež drží jedna z žen v uniformě. Nejdřív prosím všechny svaté, ale nakonec stejně uslyším cvaknutí a je po všem. Moje vlasy! A vlasy nás všech! Připadám si jako ovce zahnaná do kouta, kterou nejdříve (pro jistotu) očíslovají a (pro peníze) ostříhají a nakonec (pro nadbytečnost) zabijí. Ani silný mráz Němce neodradí od toho, aby nás bezohledně nenasoukali do univerzálních, vůbec nepadnoucích obleků připomínajících pyžama. Tu noc jen málokdo zamhouřil oči.

Další dny a týdny byly pořád stejně bezútěšné a monotónní. Brzy ráno jsme vstávaly a chodily ven za každého počasí na nástup. Od svítání do večera bylo naší povinností vykonávat nejrůznější práce, které nám byly přiděleny. Musíme poslouchat na slovo, jinak nedostaneme najíst a napít. Už tak má každá z nás o dobrých deset kilo méně. Porce jsou

Tereza Faltusová

mizivé, stačící jen na to, aby člověk vůbec dokázal fungovat. Nesmíme si dovolit ztratit jakýkoliv příděl. Přece jen není jídlo naším jediným důvodem poslušnosti. Němci dokáží být tak suroví! Dokáží mučit a dokáží zabít. Skoro denně mezi námi postřehnu novou ženu a skoro denně postrádám známou tvář. Všimají si toho i ostatní, ale žádná z nás na to nemyslí, ani o tom nemluví. Tváříme se, jako bychom věděly, že ta a ta se jen nedostavily. V hloubi duše se však modlíme za pokoj jejich duším.

Moje plynoucí myšlenky

Letošní zima byla stejná jako naše myšlenky. Chladná, chmurná a neútěšná. Hodně z žen ji nepřežilo, většinou zahynuly na podchlazení nebo na nějakou nemoc způsobenou špatnou hygienou. Díky tuhé zimě, i když za cenu, že jsme mrzly, teď nemáme téměř žádné nemoci. Tato představa mě vlastně celé ty mrazivé dny držela při životě. Představovala jsem si třesoucí se viry, která se snaží napadnout naše oslabené organismy a jak se postupně mění v pouhou kapičku ledu. Většinu času trávím schoulená k mamince. Má obrovské kruhy pod očima a propadlé líce, ale jinak je myslím zdravá. A smutná. Z její tváře se dá číst jako z knihy. Neustále myslí na pana Hašíka. Víím to, protože se pořád dívá za elektrické dráty na druhou stranu tábora, kde žijí muži.

Ach, kéž bych Tě tak měla tady, deníčku, všechno bych Ti mohla říct. Ale ne, jsem ráda, že jsi v bezpečí a v teple doma, zamčený v šuplíku.

Podle čerstvě zelené přírody a teplého vzduchu odhaduji dobu na začátek května. Stále přijíždějí a odjíždějí další vlaky s lidmi. Je mi tak líto těch nic nevědoucích příchozích! Budou muset prožívat naše trápení. Ještě více je mi však líto odjíždějících. Slyšela jsem, že je vezou na místa horší než peklo. Na místa, kde přijdou o všechno. Na místa, kde je smrt vysvobozením. Nedokáží si to představit. Pro mě je nejhorší místo na světě tady, v Terezíně. Někdy se cítím hrozně slabá a přemýšlím, proč se vůbec snažím žít. Není to vlastně ani žítí. Je to přežívání zlých dnů, které končí jen proto, aby mohly přijít další.

Aspoň, že už je jaro. Užívám si pohled skrz trávu na znovu zelené šumící stromy. Stromy dokáží uklidnit. Ať chcete nebo ne, zaposloucháte se do nich a ony vás donutí přemýšlet. Jako by vám odpovídaly na vaše myšlenky... A tráva... tráva je zelená peřina, a když si na ni lehnete, bezděčně se nadechneme a zavřeme oči a máme pocit, že její stébla do sebe vsakují všechny naše starosti. Vždycky jsem obdivovala onu uklidňující schopnost přírody. Je tu pro nás, kdykoliv potřebujeme, a je ochotná nám kdykoliv pomoci. Nikdy nejsme sami. Musíme jen opomenout všednost světa kolem nás, protože právě ona nám zavírá oči.

Už všichni víme, co čeká ty, kteří odtud odjíždějí jinam. Dřív jsme slyšeli jen o již zmíněném pekle. Jenže myšlenky žádného člověka by nedokázaly vymyslet něco takového. Nikdy jsem si nestěžovala na hlad a protesty mého břicha se snažím neposlouchat. Ani si stěžovat nebudu. Ty lidi odsud vozí do Osvětimi. Také jí říkají koncentrační tábor. Tomu pojmu moc dobře nerozumím, ale určitě to neznačí nic dobrého. Nevím jistě, jestli mám věřit tomu, co se vypráví... Smrtící sprchy, bezdůvodné popravy... Obíhá mě z toho mráz po zádech. A to vše jen pro náš původ. Ale copak by si tohle někdo vymýšlel? Proším Boha, aby mě a maminku nechali třeba do konce života tady, vydržím všude, jen ne tam...

Paprsek štěstí

Poslední transporty byly opravdu hojné. Je neuvěřitelné, že mě i mámu nechali tady. Zůstalo nás tu jen dvacet šest žen. Tak malý počet nemůže zvládnout tak velké množství práce, jako když nás bylo dvě stě. Dnes ráno jsme opět měly nástup, když se na druhém konci tábora otevřela branka a vyšli muži. Bylo jich o něco více než žen. Žádná z nás nevěřila, že by v té skupince snad mohl být její bližní. Šli k nám zamlkle a se sklopenými hlavami. Jejich zhroucené chování nám mělo být v mžiku vysvětleno. „Teď jste tomu dali!“ rozkřikl se rozčilený Němec. „Je mrtvý! Pravá ruka našeho Vůdce byla zabita!“ pokračoval. Jste jen ohavná smečka vyhladovělých psů, co se dobrovolně žene na smrt! Byl zabit v Praze vámi, vy bídáci! Měl jedině právo vás nenávidět! Vaše kamarádíčky, kteří byli v posledních hodinách deportovaní jinam, už nikdy nevidíte!“ dodal s ohavným úšklebkem. „Sami jste se zabili!“ Tím tento zprvu potěšující projev skončil. Tak proto takové transporty...

Od té chvíle pracovali muži společně s námi. Jelikož ženy musely dohnat, co v tak mizivém počtu nezvládly, nezbyl čas na hledání známých. Prvních pár dnů jsme byli přísně kontrolováni, a kdo si jen na vteřinku oddychl, toho čekala rána holí do zad. Venku mezitím začínalo léto a teplé červnové sluníčko nám dodávalo energii i trochu radosti.

Po dlouhém půl roce jsme s mámou zažily nečekaný okamžik radosti. Ve špinavých rukou si neseme dnešní příděl chleba a jdeme do srubu, abychom si ho mohly sníst na ještě špinavější zemi, když vtom spatřím husté hnědé vlasy. Neodvažuji se ani ceknout, jen bez dechu vrazím do mámy a ukážu jí směrem na onoho muže. Oběma se nám rozbuší srdce jako o závod. Ten muž se otáčí naším směrem. Chvíli na sebe tiše zíráme, ale pak se neudržím a skočím mu do náruče. Přišlo mi neuvěřitelné, že jsem pořád s mámou a že obě žijeme. Už jsem ani nedoufala, že pana Hašíka ještě někdy uvidím. Nebylo času nazbyt, kdyby nás uviděl některý z vojáků, nevzešlo by z toho nic dobrého. A tak jsme se na sebe krátce podívali tím pevným pohledem, který vám dokáže povědět vše, usmáli se a odešli. V životě by mě nenapadlo, že se někdy budu těšit na další den tady.

Od toho krásného červnového večera jakoby štěstí neznalo mezí. Nejenže jsme zjistili, že pan Hašík pracuje ve stejné budově jako my. Nejenže se zmírnilo hlídání práce, ale zmenšil se počet vojáků v táboře, a to do takové míry, že jsme si v podstatě mohli dělat, co nás napadlo. Těch několik málo zelenáčů v uniformách jsme neřešili a oni neřešili nás. Vždyť jim bylo sotva osmnáct! Naše šťastné dny byly přičítány zabití Heydricha. Co se dělo ve světě, neměl nikdo ani tušení.

Za týden přijely dva přeplněné vlaky budoucích obyvatel našeho tábora. Byli jsme překvapeni, protože mezi nováčky nebyl nikdo starší dvaceti let. Přijely vesměs opuštěné děti, kterým rodiče snědla válka. Tolik mládeže bylo impulzem pro pana Hašíka. On se opravdu rozhodl zřídit školu tady v Terezíně! Trvalo mu pouhé dva dny, než začal vyučovat. Všechny děti byly samozřejmě nadšené. A tak opět sedím, i když ne ve třídě, ale ve skladišti, ne v lavici, ale na zemi, ne s knihami, ale s fantazií ve škole. Pan Hašík jako vždy stojí hrdě před třídou a vypráví nám nejzajímavější části našich dějin. Ani nedutáme. Někteří mají v očích slzy... vzpomínají na své bývalé spolužáky a na život, kdy byli ještě právoplatnými lidmi. Já si připadám jako ve snu, jako v cizí zaprášené vzpomínce. Udivuje mě, že po tom půl roce tady se na panu Hašíkovi kromě váhy a oblečení nezměnilo vůbec nic. Má pořád stejně silný

zvučný hlas, stejně husté vlasy, jiskřivé moudré oči a s nimi i všechny ty úžasné vědomosti. On snad věděl, že tento den přijde, a proto se snažil držet v co nejlepší kondici.

Postupně jsme se ve třídě seznámili a dokonce se i skamarádili tak důvěrně, že jsme jeden celý den strávili vyprávěním našich smutných osudů. Transporty teď byly díkybohu mizivé. Odtud do pekla teď jezdil zhruba jeden za šest týdnů a sem přijíždělo jen pár lidí každý druhý týden. Léto bylo krásné, ale horké a při našem malém přidělu vody jsme to někdy neměli vůbec jednoduché. Kvůli malému příjmu vody zemřelo dvanáct dětí. Nemohli jsme jim nijak pomoci. Pro každého bylo darování jediného hltu vody jistou smrtí.

Nastal podzim a na můj návrh se jdeme projít. Ne, že by bylo naše ohraničené terezínské pole zrovna ideálem pro procházky, ale kousek odtud rostou velké stromy. Dnes je budeme pozorovat a říkat nahlas myšlenky, které si při pohledu na ně vybavíme. Skoro všechny už jsou zahaleny zlatým a rudým pláštěm a pohled na tyto barvy dokáže vyvolat až neuvěřitelné emoce a představitivost. Po chvílce začala padat první slova. „Máma,“ ozvala se desetiletá Mája. „Můj pes,“ přidal se David. „Slyším klavír,“ dodala tiše Sylva, která se na klavír naučila hrát v podstatě dřív než chodit. Když všichni vyslovili, co jim leželo n srdci, zeptal se pan učitel: „A co vidíš ty, Niny?“ Chvilí jsem mlčela. „Vidím můj deník,“ vydechla jsem. V ten moment jsem pocítila něco jako úlevu a zradu zároveň. Tu zradu proto, že jsem o mém deníku nikdy nechtěla nikomu říct, a úlevu proto, že už před těmito utrápenými tvory nemám žádné tajemství. Dokonce jsem jim slíbila, že až skončí válka, můžou ke mně kdykoliv přijít a přečíst si ho. Vlastně mi to ani nevadí. V tom deníku je uložena celá Adina.

Přítel od vidění

V půlce listopadu jsme se náhodně dostali zpátky k teď už holým stromům a bylo odhlasováno, že si každý připravíme nějaký příběh, který potom budeme vyprávět před třídou. Téma znělo: Vzpomínky u stromů. Možná vám to připadá hloupé, jistě – neměli jsme ani tužku a papír. Ale ona improvizovaná škola pro nás byla cosi jako nová rodina a každý úkol znamenal zapomenutí na naše starosti. Děti postupně odříkávaly své práce. Každý se snažil co nejvíce zaujmout. Krásné mi na tom připadalo, že všichni mluvili podle pravdy, aniž by přikreslili jakýkoliv detail. Na řadě byl další dobrovolník. Už jsem se chtěla přihlásit, ale předběhl mě Arnošt. Vysoký, štíhlý, se smutnou a arogantní jiskrou v oku. Něco mě na něm fascinovalo, nikdy jsem však nedokázala říci co. Nastalo napjaté ticho, jehož prolomení se měl ujmout samotný přednašeč. „Viděl jsem stromy“, řekl prostě. „Hnědé vysoké dřevěné stromy, ze kterých opadávalo listí“, pokračoval. Zaraženě jsme na něj hleděli. „Jo, padalo z nich listí. A teď tam stojí pořád, akorát jsou prázdné jako naše žaludky,“ uklonil se a šel si sednout na své místo. Ozval se chabý potlesk svědčící o nepochopení diváků. „Měli jsme v nich přeci vidět nějakou vzpomínku! Copak jsi žádnou neviděl?“ vypískla malá Mía. „Viděl jsem stromy,“ odvětil Arnošt. Tím tato debata skončila.

Dny relativního klidu se chýlily ke konci. Vojáci opět nabyli na množství i krutosti. Naše terezínská školní docházka byla zrušena do nedohledna. V druhé polovině února konečně povolily mrazy. „Další zima, kterou jsme přežili!“ říkám si. Jdu podél plotu. Na samém konci stojí malá chatrč a o ni sedí opřený asi devatenáctiletý mladík a něco píše. (Proboha, kde sehnal papír a tužku?!) Chci se obrátit a dělat, jako že vůbec netuším jeho přítomnost, když vtom zvedne oči a upře na mě ten svůj přídržlý pohled. „Co tu děláš?“ zeptá se zcela klidně. „Já...totiž...jen se procházím. Lepší otázka je, co tu děláš ty?“ opáčím

Tereza Faltusová

zvědavě. „Píšu. A až odsud jednou vypadnu, vydám knížku. A potom napíšu další a pak další...“ „To je skvělé!“ podotknu s obdivem. „Myslíš? Nedělám to pro zábavu. Ani pro slávu. Prostě to ze sebe potřebuju dostat. Sžírám mi to buňky, kosti i orgány. Chci, aby si dějiny pamatovaly tuhle válku. Aby další generace varovala a skličovala. Aby ji měli v paměti i ti, kteří ji nezažijí. Všechno na tomto papíře se opravdu stalo. Tohle jsem prožil. A teď to jen dávám do čitelných vět. Píšu to s odporem, protože mi to znovu připomíná, co už jsem prožil. A zároveň s vroucí láskou, protože každé slovo, které napíšu, předává ono děsné břímě myšlenek tomuto špinavému papíru z mé unavené duše.“ Ohromeně na něj zírám. Nikdy by mě nenapadlo, jak velké srdce Arnošt má. „Vlastně bych tě na ten papír také mohl připsat. Adina, že?“ a ušklíbl se. „Víš, Němci si nás značí Davidovými hvězdami. Svým způsobem lepší symbol vybrat nemohli. Podle mě všichni, kdo zemřeli v koncentráku, nebo ti, kteří ho přežijí, vstoupí na nebe a každou noc budou svítit a dodávat nám naději. Jejich utrpení zůstane jako památka na věky vyryto v noční obloze,“ dořekl a dal se znovu do psaní. Pochopila jsem, že nečeká odpověď, a odešla za mámou. Ležím jí na klíně a škvírami ve střeše, kterými sem nemilosrdně prosakuje chlad, pozoruji noc. Je jasno a obloha je poseta drobnými hvězdami.

Znovu...

15. 5. 1945, úterý

Asi si myslíš, že tě otevírá někdo cizí...nějaké dvě neznámé a zvědavé oči, které si chtějí přečíst dosud nikým nečtená tajemství. Ty kostnaté špinavé ruce tě uchopují do svého sevření. Ale ty přesto zůstáváš stejně nehybný a klidný. Po čtyřech dlouhých letech opět spatřuješ denní světlo. Slunce si paprsky pohrává na tvých stránkách i na mém obličejí. Všude se ozývá radost a smích, a přece je ticho.

Nemůžu uvěřit, že jsi celé čtyři roky zůstal ukryt tam, kam jsem tě uložila. Věděl jsi, že se vrátím? Máš plné právo zvědět vše, co se za tu dobu událo. Dnes ti však napíšu jen takovou předmluvu.

Ten chladný večer, co jsem tě opustila, mi změnil celý život. Od toho dne mi bylo souzeno vidět a prožívat všechna lidská utrpení. Denně jsem viděla umírat lidi. Denně mi někdo zmizel ze života a nahradil ho někdo jiný. Poznala jsem hlad a zimu. Poznala jsem životy stovky nešťastných sirotků a skamarádila se s nimi. Poznala jsem, jak krutá dokáží být lidská srdce...

Mám obrovské štěstí, že tu teď můžu sedět a psát. V pokoji sedí máma s panem Hašíkem a přemýšlejí o budoucím i minulém životě. Je neuvěřitelné, že všichni sedíme doma... Pan Hašík teď bude bydlet s námi. Jeho dům neměl tak veselý osud jako náš. Místo dřívější úhledné chaty se teď na konci vesnice krčí malá chatrč. Stejně si myslím, že by s námi zůstal, i kdyby měl dům v pořádku. Na první pohled lze poznat, jak moc má mámu rád. Táta válku nepřežil a ta žena, se kterou čekal dítě, prý odjela do Německa.

Pořád musím myslet na ty děti z Terezína. Co s nimi teď po válce bude? Nejraději bych je přestěhovala pod naši střechu a starala se o ně jako dřív. Ty nejmenší mě braly skoro jako druhou mámu! Také by mě zajímalo, jestli přežil Arnošt. Týden po našem krátkém rozhovoru byl deportován do Osvětimi. Je skoro šílenství věřit, že by někdo přežil Osvětim. Něco mi ale

řiká, abych ve své víře zůstala. Ty arogantní oči a tak dobrácké srdce přece nemohly jen tak vyhasnout.

I já se cítím jinak. Jsem starší a mám za sebou válku. Mým očím byl dopřán pohled na všechna lidská neštěstí. A pak tu byla ona. Smrt. Neustále jsem cítila její přítomnost. Její mrazivý dech. Neustále nás hladily její vyzáblé prsty. Bylo to, jako když pícháte špejlí do bábovky, abyste zjistili, jestli je už upečená. Smrt takto píchala do lidských těl a zkoušela chuť jejich slabosti a bezmoci. Připadám si plnější, i když ze mě už není nic víc než kost a kůže. Myslím, že za to vděčím hlavně (za ty roky strávené s ní si už troufám říci mé známé) Smrti, díky níž jsem pochopila, jak malou cenu má lidský život, když se dostane do špatných rukou, a taky mé terezínské škole. Neučili jsme se žádné složité vzorečky, ani kde která země leží. Podstatou našeho vzdělávání bylo číst v srdcích ostatních a najít si k sobě cestu. Možná, že i samotná válka měla být školou pro lidstvo...

PS: Večer ti ukážu hvězdy

Tvoje živá Adina